

Ford Puma a Kuga jsou vozi kategorie SUV, do kterých se dobře nasedá a řidič má přehled odění před sebou.

Ford Puma zaujme svou kompaktností a větší Kuga s variabilním zavazadlovým prostorem je navíc k dispozici s hybridním pohonem.

Rezervujte si dvoudenní testovací jízdu na Ford skladem CZ.

Česko se stále intenzivněji potíká s dopadem šíření dezinformací a konspiračních teorií.

Ve veřejném prostoru přibývá projevů radikalizace, nedávno vtrhl dav simpatizantů antisystémové scény dosoudní síně,

kde se projednával případ spojený s dezinformacemi.

Spravodajské služby varují vládu před rizikem zesílení dezinformační kampaně v souvislosti s uzavřením obrané dohody Česka se spojenými státy.

Jak na českou společnost konspirace a dezinformace dopadají, to zjišťoval nový průzkum odborníků z národního institutu Siri, který vznikl pro vepí rozhlas.

K jakým závěrům došel? Kolik lidí v Česku dezinformacím věří? A jaké důvody je k tomu vedou?

Je čtvrtek 15. června, tady je Lenka Kabrhelová a pětadesát devět. Spravodajský podkást se znam zpráv.

Marije Heřmanová, antropoložka ze Sociologického ústavu Akademijavět. Dobrý den.

Dobrý den.

Marije, vyste společně z odborníky z národního institutu Siri?

Se podílela na novém výskumu, který se týká konspirací, dezinformací a toho, jak dopadají na českou společnost.

Ten výskum vznikl pro spravodajský web Českého rozhlasu i rozhlas. Co jsou jeho hlavní zjištění?

Já myslím, že tam je jedno hlavní, pro mě osobně hodně důležité zjištění a to je vlastně nejdůležitějším nebo nejvýznamnějším prvkem,

který můžeme předpovědět, jestli lidi mají nebo nemají sklony věřit konspiračním a dezinformačním naredivům.

Je to, jakou míru důvěry mají v různé instituce, ve stát, v media a tak podobně.

Takže je důležité říct, že to není ta interpersonální důvěra, třeba v rámci osobních vztahu,

ale že je to ta důvěra na té společenské úrovni. A to je pro mě vlastně nejzajímavější zjištění,

že tohle se nám tam ukazuje opravdu velmi silně. Zároveň už z jiných výskumovíme, že to je jako by důležité,

ale vlastně vmálo, kerem se to ukazuje takhle výrazně jako v tom našem.

Takže potvrzeno daty teď pro českou republiku?

Takže myslím, že tohle jsou vlastně hodně zajímavá data pro českou republiku.

A jinak si myslím, že tam zase se potvrzují nějaké věci, které už trac předchodích různých mapování, rozšíření nějakých desinformačních, konspiračních nativů v českém medialním prostoru,

nebo v českém veřejném prostoru už máme, tak se tam vlastně potvrzují to,

že tady existuje nějaké tvrdé jádro lidí, kteří s těmi narrativy pracují nějaké,

třeba i aktivně šíří, ale to jádro není nějak zásadně velké.

Když se podíváme nativskými do minulosti, tak je stabilně velké,

což mi je taky přijde zajímavé zjištění zledem k tomu,

co všechno se vlastně stalo typu trá pandemie a ruské invazé na Ukraínu,

tak vlastně vidíme, že třeba proměňuje se ten obsah, ale to jádro zůstává nějak podobně velké.

A dá se říct, kolik procent lidí to je, těch dotázaných?

Já myslím, že kdybych zprůměrovala všechny tivískami i krovně toho našeho, tak je to vždycky do 10% v tom našemto tvrdé jádro těch zvaných silných příznivců konspirací vychází myslím na 6%.

Teď trá odkazů na výzkume agentury STEM, která k tomu má několik zajímavých šetření jako z posledních let,

tak ono se to většinou ukazuje, že je to prostě do těch 10% společnosti.

Jak je vůbec možné přítomnost konspirací ve veřejném prostoru změřit?

Jakou metodu jste zvolili pro to zkoumání?

To jde měřit několika různými způsoby.

Jednak může člověk měřit samotnou přítomnost těch nárativů, třeba v tom mediálním prostoru, jako kde se vyskytují, v jaké intencitě se tam vyskytují, jak moc ho sdílené, jaké jsou s nimi třeba interakce v tom mediálním prostoru, to je jeden způsob.

A druhý je naopak sledovat teda, jakou popularitu nebo jaké zastoupení mají u těch lidí, a ptáče těch lidí zkrst dotazníková šetření.

A my jsme vlastně dělali tak trochu oboje, protože jsme vybrali 20 desinformačních a konspiračních nárativů, o kterých víme, že jsou v tom českém mediálním prostoru nějak výrazně.

Přítomné vybírali jsme ty, které jsme považovali za důležité a za reprezentativní, protože pokrývají různá témata.

A ptali jsme se v tom dotazníkovém šetření, tedy lidí jestli jeznají, ty nárativy, jak moc jeznají, jak moc im věří nebo nevěří.

Bylo to teda rozsáhle dotazníkové šetření, byl to hodně velký vzorek, bylo to, myslím, 3.880 respondentů, teď nevím, s který tam úplně na hlavu přesně, ale necelejš 3.000.

A pro mě toho, že jsme se dotazovali na to, jak jsou obeznámeně, jak se vztahují k tím nárativům, tak jsme se ptali na celou řadu dalších indikátorů a konceptů, o kterých zase víme z předchozých výzkumů, že jsou pro tu víru v konspirace a dezinformace nějakým způsobem podstatné.

Takže jsme právě se ptali na tu důvěru v politiky, v instituce sladovali jsme nějakou mediální konzumaci, typy medii, sladovali jsme taky z klonické spiritualitě

a sladovali jsme tu tak zvanou anomi, což je sociologický koncept, který popisuje zjednodušeně řečeno, jak moc mají lidi poci, že se ta společnost rozpadá a že jde tak nějak od 10-15.

Takže jste vlastně skoumali poza díjí těch recipientů a zároveň dozvěděli jste se, které ty dezinformace jsou nejpopulárnější, protože vy jste je předvibírali, dá se dozvědět i trochu víc o tomhle.

No dá, ale zároveň ono nám z toho nevyplnilo úplně nějaké jednoznačné, jako tohle je ten jeden narrativ, který tady prostě ovládá populaci.

Nám z toho právě vyplanulo,
že se ta společnost dá rozdělit na těch,
nakonec vlastně osm skupin
a že pro těch osm skupin jsou různé,
typi těch informací různě důležité.
Takže se nedá úplně říct,
že bychom tady měli nějaký jeden narrativ,
který by jednoznačně jako by ovládal ten prostor.
Spíš je to hodně diversifikované
a ty skupiny jsou zajímavé právě tím,
že jsme neměřili jenom ten vztah těm konspiračním narrativům,
ale i ty další koncepty,
tak je právě zajímavé se podívat na to,
že ty skupiny se nám potom rozpadají podle toho,
jak se vztahují k různým typům těm narrativů
a jak s tím jsou vysítějí postoje v těch dalších oblastech,
třeba te medialní gramotnosti voličského chování a tak podobně.
A dá se z toho vyvozova tady, co všechno ovlivňuje
to zda dezinformacím nebo konspiračním teorií,
začneme věřit?
Také faktory to všechno ovlivňují.
No dá, ale zároveň já jsem hrozně opatrná v tom,
abych říkala, tady je jako jedna ta jasná věc
a teď, když si řekneme, tak to máme věřešené.
Takhle to samozřejmě není, ale určitě dá.
Zopakou to, co už jsem říkala, právě,
že se nám ukazuje, že vlastně tím úplně nejdůležitějším prediktorem
je to jako úmíru důvěry, tě lidé cítí vůči.
Já bych to nazval jako vůči systému.
My jsme měřili tu důvěru v instituce,
v politiky, v média.
Je tam nějaká škála, na co se můžeme dotazovat,
abychom vlastně tohle jako bezměřili,
ale obecně je to prostě nějaká důvěra
v to, že ten společenský systém,
vzijeme, že funguje a že funguje nějak v náš prospěch,
a že my jsme schopní v něm fungovat a se v něm orientovat.
A to se tam ukazuje vlastně jako nejdůležitější věc.
A je zajímavé, že v podstatě
tak význam, že trochu neřekla bych smazává,
ale ho nějakoby přehlušuje,
třeba význam těch ostatních prediktorů.
Takže určitě tam nějakou roli hrají,
třeba přesně to, jaké informační zdroje konzumujete.

Určitě tam nějakou roli hrají, to tzv. informační gramotnost, vzdělání, věk tam naopak myslím, nehré žádnou zásadní roli, ani třeba místo bydliště. Ale když se podíváme souhřeň na ty data, tak ta důvěra vlastně je úplně tím jednoznačným prediktorem, která přehluší vlastně i třeba tu sociokonomickou situaci a to vzdělání. Takže to me přijde nejdůležitější, to zdůraznět. Jsou tam i třeba jiné faktory, když se podívám na ty, které jsou, pod tím možná nebo skryté typu osobnostní nastavení nebo nějaké politické preferenci, typu jestli dotiční má sklon věřit nacionalistickým teorím nebo dokonce k xenofobním postojům. Určitě se tam z toho, co my jsme měřili, třeba ukazuje, že nějakou míru korelace vykazuje právě ta spiritualita a ty říkám, korelace nekausalitu, že vidíme, že lidé, kteří mají tendenci sami sebe považovat za víc spiritualní a víc uvažovat v tědla termínech třeba osoby o své roly ve světě, tak zároveň tady těch lidí je více v té skupině lidí, kteří zároveň vyjří tím konspiračtím narativům. Takže to je třeba jedna věc a ty informační zdroje a nějaký ten obecný koncept a informační gramotnosti určitě tam taky hraje roly, ale zároveň to je důležité říct, ukazuje se, že to opravdu není černobíla, že je to těch 50 odstínu všedí. Je tam trhá skupina lidí, kterou my jsme nazvali mírní příznivci konspirací zaměřených na migraci, což jsou v zásadě velmi pro systémový lidé, kteří vykazuje vysokou míru důvěry v ty instituci, chodně důvěřují třeba na to, občas i Evropské uny, důvěřují politikům, opravdu se zajímají o politiku,

konzumují velké množství médy,
včetně veřejnoprávních médy,
jsou to velmi informovaní lidé,
tak u těch konspiračních narativů
a dezinformačních narativů, které se týkají migraci,
tak s nimi hodně jsou hlasí.
A zároveň jsou to lidé,
kteří nejčastěji ze všech těch námi
popsaných skupin odpovídají,
že demokracie nemusí být vždycky nutně
tím nejlepším způsobem vlády.
Takže to vidíme,
že jsou to lidé,
kteří konkrétně tenhle jeden problém,
tu migraci vnímají jako nějaké ohrožení
přistoupit i na nějaký autoritářský způsob vlády,
aby se tohle vyřešilo.
Ale zároveň v těch ostatních charakteristikách
a co se třeba týče konspiračních narativů,
které se týkají
nového světového rádu
těch velkých politických narativů,
nebo třeba i těch,
které se týkají pandemie,
tak tam je odmítají,
vymezují se v účiním.
Ta skupina je zajímavá a mě to teda
nepřekvapilo,
že se nám tam takhle ukazuje,
protože třeba z výzkumu,
které já jsem z kolegy už tři vdělela
ohledně desinformací konkrétně
na to téma migrace a uprchlíku,
tak jak se začala řešit
v tom českém prostoru
v roce 2015 významně,
tak my jsme potom dělali
jaký větší výzkum právě
v roce 2016.
A tam už se tohle ukazovalo,
že prostě tam migrace
je velmi polarizující téma.
Zároveň je právě zajímavé,
že na něm v podstatě

panuje docela velká společenská schoda a že to procentu lidí, narrativy, které se týkají migrace a třeba islámu odsouhlasí, přesto, že jsou to desinformační narrativy, je docela velké. Já vlastně mám trošku pocit, že to je nějaké konnezvládnuté naše dědictví té uprchlické krize, že se to vlastně takhle propsalo do té české společnosti. A zároveň ještě docela zajímavé, že i těchle lidí nějakým způsobem třeba rozlišují mezi uprchlickou krizí způsobenou konfliktem na Ukrajině, a mezi toho předchozí uprchlickou krizí z roku 2015. Takže těch postojen nejsou tak odmítavé třeba vůči uprchlíkům z Ukrajiny, jako jsou vůči uprchlíkům z Afriky, nebo blízkého východu. Tak já možná jenom pro úplnost. Můžeme přeci jenom zmínit těch osm skupin a kdo je v nich zastoupen a jak silné jsou? Určitě. Tak já bych začela to, kterou jsme zmínili, a to je tak, kterou jsme nadvali silní příznivci konspiraci, je to je těch 6% lidí, což jsou vlastně lidé, kteří se velmi vymezují vůči tomu systému, zároveň jsou hodně angažovaní, hodně se o tu věc zajímají, sami sebe vnímají jako velmi politické angažované lidi, a ty vlastně nejvíc jsou z ní z většinou z těch 20 narrativů, které my jsme testovali. Pak jsou tam ty dvě zajímavé skupiny, které jsme nadvali mírní příznivci a jedni jsou mírní příznivci zaměřeni na migraci, což jsem vlastně teď o nich mluvila těch 10%, a pak jsou tam

mírní příznivci zaměřeni na covid, kterých je 12%.
A to jsou podle mě skoro jako nejzajímavější skupiny, o těch, kteří se zaměřují na migraci, už jsem vlastně mluvila tam je zajímavé, že jinak ta skupina vlastně naopak vykazuje docela vysokou míru důvěry k tomu systému, a mě přijde osobně hodně zajímavá skupina lidí zaměřených na covid, protože to je skupina, které opravdu je vědět s těch odpovědí, že jsou to lidé, pro které ta pandemie znamenala nějaké velké znejasnění toho, že ten systém právě nějak funguje, a že je možné se v něm skrz s nějaké praktické postupy v nějakým způsobem zorientovat. Takže to jsou takové lidé, které já bych nazvala, že jsou tu pandemií nahlodaní, řekněme.
Pak máme úplně na tom opačném pólu ty silné odpůrce konspirací, těch 17%, což jsou prostě lidé, kteří konspiracím, dezinformacím, narativům nevěří, jsou to lidé, kteří třeba konzumují hodně i veřejnoprávní média, lidé, kteří mají i vyšší tu informaci, křehkost.
Pak jsou tam ty mírní odpůrci, a já bych to možná scholeme, tam máme to těž nezapojené odpůrce, a mírné odpůrce, což je jako by 17% a 20% lidí, což ty nezapojení jsou lidé, kteří s pištinami konspirací teorií, jako by nevěří, které zároveň jsou o to zaštolik nezajímají a rozdíl těch silných odpůrců, pro který je třeba důležité vstupovat do toho veřejného prostoru, vyvrát se to a tak podobně,

tak jsou to lidé, že to vlastně tak jako
ne, tak tohle je samozřejmě blbost,
ale jako by nevěnují toho, by to trochu
mimo mě, a ty mírní odpůrci
jsou lidé, kteří
tam prostě to není úplně tak jednoznačné,
pro nás bylo jako důležité tohle
kteří spíš, jako by to odmítají,
ale u některých těch narativů
se na tím třeba pozastaví,
a pak to volně přechází právě do
toho zajímavé skupiny, kterou jsme nazvali
něco na tomu je, to je 13%
lidí, a to je opravdu
jako by skupina
jako váhava, tak přesně
a ty se přepínáme si jedním a druhým polem,
nebo jsou spíš, že můžou objeřovat
Prám si toho našeho výskumu vlastně bylo
zajímavé, že my jsme dávali i tu možnost
nevím, což nebývá úplně
až tak běžné v tomhle typu šetření
a snažil jsme se vlastně i měřit
jako by tu škálu toho, jak moc
jste o té dané věci
přesvědčená, a tohle jsou lidé,
kteří jsou tak nějak jako znejstělí
a u něčeho si říknout,
tak tohle jako opravdu zní jako blbost,
ale úplně bych to neviloučil,
úplně by vlastně na tom něco
mohlo být, myslím si, že tady
ta skupina bych si typla, že bude mít nějaký
s těmi, kteří jsou zaměřené na kově,
že tam prostě ten prvek toho znejstění
a vlastně nedokážu úplně zísnotou říct
co je pravda a co není.
A pak je tam třeba ta skupina těch apatických,
což je pro mě taky zajímavá
skupina, která se nám ukázala,
což jsou opravdu lidé,
kterým je to úplně jedno
a vlastně vůbec nemají potřebu
se k tomu nějak vztáhnout, vůbec nezajímají

o politiku, nečtou médi a
není to prostě pro ně absolutně důležité
a tu odpověď na to nemají
prostě neví a nechtějí si k tomu
absolutně žádným způsobem nějak jako vztahovat.

V roce 2019

se s denice na Facebooku začali
opěvovat dezinformace stále častěji.
Nesmyslum uvěřili její přátale
a stralí sebou.

Když vám to pošle jeden člověk,
tak to třeba spochybníte,
že druhé taky deset lidí bych ještě.
A když vám se valilo s to příspěvku dene,
vlastně byly tyto 5g sítě
očkování, že v to obsahu je grafeni,
že to prostě rozřezává
krevní buníky nebo něco.

Na staroměstském náměstí
se podle organizátoru
sešlo asi 2,5 tisíce lidí.

Jsem tady proto, protože tato vláda
mi se brala práci,
nevěřím, kovidu 19,
nevěřím, protože nám evidentně lžou.

Jsou skomoření
je prázdné nemocice
nebude říkám,
v podně prázdné nemocice
vškodí ubyvateľnostu
vakcínovat, tějná sčipovat,
tějná sledovat.

Já mám podležený důkaz z biologických laborek.

Od kamarádky.
Nebudu zvařeněvat.

Nezvojm.

Vona dělá co?

Vona dělá jakoby bezdravotnictví.

Pravě tady to.

Má odběry
a na kovid.

Udaj nej kovid.

Prostě tam pracují,

když to udají nej kovid.

Protože jsou dobré peníze.
Normálně nám vyhladí tady děti.
Vyhladí děti.
Vyhladí nám děti,
děti budou hloupí, nemůžou jít do školy.
Proč?
Je to prostě obrovská mediální manipulace lidí.
Masmeria mají obrovskou móce.
Tam řeklete, že je v Evropě mor
a oni tomu budou věřit přesto, že to nebude pravda.
Podle mě to je jako
svým způsobem třetící je to válka.
A prostě ten, kdo to včas prokoukné,
tak samozřejmě
se stává nepřítelem
o toho systému.
Na spořáku vám to dost necinka.
Kam z penězi, aby byly chráněné
před inflací.
Fond monetika zhodnotí jakoukoliv částku
o 6,5 % a to firmám
i do mátnostem.
A dá se říct,
že také koste pobzala,
že se hrál roli
mikrační krize, že podobnou roli
se hrál covid v tom,
co se potom dělo na polikonspirací
dezinformací.
Ona je jako by složit,
že se takhle porovnávat
i z hlediska těch časových horizontů,
protože se o toho roku 2015
událo i v tom informačním prostoru
spoustat dalších věcí,
ale my určitě obecně můžeme říct,
že vždycky vždycky vždycky
jako úplně každému ovlivní život
v tom, že ráno zamnete televizi
a není tam vůbec nic jiného,
tak určitě všechny tady ty události
vždycky nějakým způsobem rozvíří
ten konspirační prostor
a generují nové ty konspirační teori

a určitě to vždycky nějaká inspirace
bych řekla pro ten prostor.

Ale zároveň tam vidíme,
že trá právě u toho tvrdého jádra
u těch 6 %.

Tak kdybych teď se se odkazovala
kteřit, kteří to dlouhodobě mapují,
tak tohle tvrdé jádro těch lidí
to jsou vlastně pravděpodobně pohráti samý lidé,
kteří obecně prostě
pracují s tím konspiračním
mindsetem bych to tak nazvala
a v podstatě se zaměřují na ta témata,
která v tu danou chvíli
jsou důležitá.

A ještě si myslím, že tady v tom jádru
tam bude nějaké jádro lidí,
kteří jsou tam přesvětšení
a pak je to nějaké jádro lidí,
a ty vyložitě naskakují potom
na to, co v tom informačním prostoru
tak zvani frčí.

Na to jsem si vás právě chtěla ptát, ale možná
z druhé strany. Vy se vynujete z koumání
online prostoru, sociální sídli
a také právě influencerů.

Mě by zajímalo to, jestli má nějakou roli
i to, kdo ty dotičné informace
respektive dezinformace v tomhle případě
šíří. Naši kolegové tady v seznám spravách
jistají na konci tohoto týdne
velký přehled lidí, kteří
vají právě na šíření strachu
mezi lidi

pomocí dezinformací a manipulací.

Je z pohledu příjemce
důležité od kohotadotičná
dezinformace přichází? Ukazuje se vám
něco takového? Je to důležité a zároveň
poměrně složité se na to dle nějak
zeptat a nějak dobře to změřit, ale my
jsme se na to ptali. Učitě je
důležité, z jakých informačních
zrojutí lidé čerpají, takže budí to

můžou být media, učitel se projevoje
mezi lidmi, kteří čerpají více informace
z komerčních rády, televizí,
z komerčních médií
versus veřejnoprávní médi a třeba
a u té skupiny těch silných
příznivců a obecně těch skupin, které
víc souhlasí s těmi konspiračními
narrativy, tak je tam větší
sklon vyhledávat nějaké alternativní
informační zdroje a pohybovat se
právě na těch sociálních sítích, na WhatsAppu, na Telegramu.
Zároveň my jsme se
i snažili dotazovat na ten koncept
autoryty, kdo teda vlastně
autorytou může být a tam se ukazuje
zajímavá věc, že
v podstatě jako napříčtě my skupinami
většina z nás má tendenci považovat
za autoryty, na základě kterých
si třeba i nějak jako utváří názory
lidi, které osobně zná, nebo
o nich třeba něco osobně ví.
Což to nářeně v tom dotazníkové
mšetření už se jako nedá potom
kvantitativně proskoumat, jak tole teda
jako by funguje, ale mě to přijde zajímavé,
pod naším, že tam právě evidentně
i ta interpersonální důvěrat
hraje velkou roli. A právě co se tíče
to už teď, jak spíš moje
interpretace, třeba i na základě
těch mých výzkumů ohledně influencerů
já si právě myslím, že u těch jako
konspiračních influencerů, pokud bychom je tak mohli
nazvat a já bych je tak třeba jako nazvala
zlediska toho, jak se podle mě s tím konceptem
toho influencerství dá pracovat, ale je
pravděpodobně, že oni se tak nevnímají
nenazívají a že tak nevnímají
ani těch sledovatel a sledovatelky.
Tak mě tady na těch lidech přijde
zajímavé právě to, že oni
využívají ty influencerské postupy

k tomu, aby budovali tady ten typ důvěry
a toho tak zvaného parasociálního
vztahu, takže přesto, že jako by osobně neznáte
tak máte poci, že jsou to
ty lidé z masa a kostí, kteří řeší
ty vaše každodenní. Problemy nejsou
to prostě ti politici,
kteří berou z postupu
a nechá po jak žijí obyčejní. Lidé nejsou to
ani jako ty lékaři v těch bílých pláštích,
v těch laboratořích odstržení
od té každodenní zkušenosti.
A tohle, a teď říkám tohle nevyhází
nějaké jednoznačně z toho našeho dotazníkového
šetření, teprve jako moje interpretace
i třeba na základě
jiných výzkumů.
Tuto akci jsme svolili proto, aby
byl náš hlas slyšet.
Proti vádlní transparenty národí
vlajky nebo písčauky, s tímším
5 tisíce lidí na Václavské náměstí.
Ve dvě hodiny je zaplněná jeho
horný část.
Proti nám vedena dezinformační válka
tak jsme také přistoupili
ke schválení statutu vládního
zmocněnce pro oblastmédy
a dezinformací.
V tuto chvíli nepotřebujeme žádný
další akční plan.
Žádný další akční plan
nebyl vládě předložen
a vládě předložen nebude
na žádném dalším akčním planu
se nepracuje.
Tehdy jste zminovala, že
dezinformace a konkrétně jsme mluvili o
americkém hnutí QAnon, které
hraje velkou roli teď už nejenom ve
spojení státech. Takže byli velmi úspěšné
u komunity, která se věnuje
zdravému životnímu stylu,
která se věnuje Vilnes, která se věnuje

Józe, ukázalo se vám teď něco takového během toho skoumání Českého prostředí? Ano. Já jsem vlastně mluvila už tenkrát o tom konceptu, to je tak zvané spirituality, což je akademický koncept, asi deset let starý, kterým dvě američtí sociologové vlastně popisují právě to nebo všímají si toho, že v tom online prostředí specificky se ty komunity lidí zaměřených právě na spirituality osobní rozvoj a pod to můžou být často i ty podskupiny a třeba na různých platformách, typicky na Instagramu nebo na YouTube, to budou často lidé, kteří právě řeší Vilnes, Jogu, zdravý životní styl, netoxickou kosmetiku, netoxické potraviny a podobné věci, tak oni si vlastně všímají toho, že v tom online prostředí je velký překry v těch konspiračních skupin a tady těch, řekněme, Vilnes spiritualních skupin. Takže my jsme tady z toho důvodu, že jsme věděli, že tohle se děje a zároveň já jsem měla už nějaká svoje data z těch kvalitativních výzkumů a z rozhovoru, kde jsem taky věděla, že se to děje, tak jsme zahradili nějakou jako škálu spirituality i právě do toho dotazníkového dotazuje to, co jsem změnovala, že ten překry v tam je a že lidé, kteří sami sebe vnímají více jako spirituálně a více vztahují k nějakému spirituálnímu vidění světa, tak zároveň jsou lidé, kteří mají větší výru v ty konspirační teorie. Ten překry v tam je. My jsme tam zahradili právě jeden ten narrativ na to testování té spirituality,

kteří zněl něco, ako by ve smyslu,
že vyhrím tomu, že všechno na světě
je propojené i když to třeba není
se cítím a vím o něm.
A tady konkrétně u toho dle výroku
nám ti silní příznivci na konspiraci
opravdu odpovídely, ano, takhle se cítím
a pro mě je to vlastně
krásná ilustrace té konspirativity,
protože to dle je přesně to, co
vlastně ty spirituálně konspirační komunity
mají jako bezpečné, to přesvětlení
o té skryté pravdě, o tom,
že ty věci nejsou tak, jak se nám zdají
pouhýma očima a že člověk musí
někam hloup a musí
to pro zření, tak to se nám tam
myslím úplně krásně ilustrovalo.
Je možné se z té spirály dezinformací
vymanit ať už mluvíme o
kterékoliv z těch skupin.
No určitě, myslím, že určitě.
Takhle, když se budeme bavit
o těch silných příznivcích
a o tom tvrdém dezinformačním, konspiračním
jádru, tak si myslím, že spíš ne.
Já bych zároveň
i tak jako odvážně řekla,
že si myslím, že to zás až tak vlastně
vadí, nebo já to беру tak, že
v demokratickém
prostoru, medialním veřejném
je prostě normální, že existuje
nějaká skupina, která se vůči tomu
systému vymezuje, která ho krytizuje
a pro nás třeba i často právě
obsah těch konspiračních narativů
a to, co v té skupině rezonuje, může
být vlastně nějakým užitečným
zrojem informací. Je to vlastně nějaký
druh sociální krytyky, toho s čím
jsou ty lidé jako nespokojení. Mně přijde
že třeba v České společnosti, když řeknu,
že je to stabilně do těch 10% lidí,

tak to mě o kamurama stabilně taky zhruba takhle velkou volickou základnu. A to je prostě jako, já se myslím, že v demokratické společnosti je to dle normální a že nejmůžeme jako běhřit, že je to nějaká patologie, protože prostě ten nesouhlasný názor vždycky tady bude a měl by nějakým způsobem mít prostor do té míry, dokud samozřejmě neutočí na ten systém, nějakým extrémně nebezpečným způsobem. Ale zároveň z toho dle ohledu mě přijde vlastně nejzajímavější možná pro nás nejpodstatnější ty skupiny těch mírných příznivců a těch nalomených lidí konkrétně třeba ta skupina těch mírných příznivců zaměřených na covid, protože tam je opravdu vědět, že jsou to lidé, kteří tou pandemií dostali ránu ve smyslu toho, že jim ty věci přesteli dávat smysl. A myslím si, že tady ta skupina je důležitá, protože to jsou lidé, kteří, pokud vlastně my nebudeme pracovat na tom, abychom jim tu důvěru pracili, tak je možné, že oni se vlastně přetáhnou právě do toho dezinformačního jadra a dostanou se do té fáze, ze které už jako není cesty zpět. Ale oni v té fáze rozhodně nejsou a myslím si, že proto je ta důvěra tak strašně důležitá, proto teď záleží na tom, jak s tím naložíme, jestli se třeba na té politické scéně objeví někdo, kdo pro teď bude důvěry hodný. No a z toho vyplívá se hlavně jasně další otázka jak závažný problém ta silicí důvěra k dezinformacím a silicí nedůvěra ve státní zřízení nebo v systém, když to tak řekneme znamená pro samotný stát.

Já bych to možná rozdělila právě tu otázku, protože já to znovu zopaku, když vím, že to taky trochu jako kacířský názor. Někaké procento dezinformací a nějaké procento lidí, kteří inklinují k nějakým alternativním vyšetlením, to bude vždycky a myslím si, že je pro nás jako zdravému na slouchat, protože je to prostě nějaký ten disentní ho. Já do toho si dovolím skočit, ale protože když se na některé odpovědi tam sečtou ty skupiny, tak je to třeba až 30% na jednu populace. Ono to může být problém. Ona to teda nejde právě úplně sčítat, protože štěpí na těch tématech a vymezují se v úči různým těm narativům. Ale chápu naprosto, kam ti míříte a moje druhá část te odpovědi je, že problémem je právě ta nedůvěra. Problemem nejsou podle mě zaž tak ty dezinformační, konspirační narativy samotné, protože se ukazuje, že není to o tom, že bychom tady měli jako polovinou populace úplně zmatenou a neschopnou se orientovat. To se prostě neukazuje. Ale ten největší problém je právě ta důvěra. Jako rozpad důvěry v té instituce a v to, že ten stát nějak funguje, že komunikuje s těmi občany že ve chvíli, kdy třeba přijde tak krize, což je právě ta rola toho covidu, tak ten stát zafunguje a tu krize nějak ústojí, tak aby to ty lidi, co nejmý poškodilo, takže já si myslím, že tohle je pro nás ta zásadní správa a proč cítím potřebu to takhle rozdělit na dvě části te odpovědi a říct, že problémem nejsou ty dezinformace samotné, která důvěra je, protože to podle mě

implikuje, jak to máme řešit
a protože se myslím, že
hodně velká část těch současných řešení,
na které se třeba soustředí
i český stát a vláda a její různé koncepce
boje s dezinformacemi
je jako vzdělávání, medialní vzdělávání,
fact-checking, práce s těmi dezinformacemi,
která, ale i z hlediska
tohodle má vlastně jenom omezenou účnost,
protože nejlepší je prostě
ta prevence a ta prevence
spočívá v budování té důvěry
a ve vytváření těch důvěry hodných institucí
a těch důvěry hodných autorit
a ve chvíli, kdy to dle neexistuje
tak to medialní vzdělávání vlastně vždycky
narazí na nějakou hranici
a bude potom už vyznívá do prázna.
Marija Hermanová, antropološka
ze Sociologického Ústavu Akademické věd.
Děkujeme. Taky děkuju za pozvání.
A to je ze čtvrté části vydání
podcastu 559 Vše.
Děkujeme, že posloucháte
vraďte se za námi kdykoliv na seznam správy
do všech podcastových aplikací
i na platformu podcasty CZ.
Děkujeme za všechny vaše typy a komentáře.
Naše adresa je za minuto šest
za vynáč www.soz.cz
směřovat je můžete i na sociální sítě Twitter
a Instagram.
To byla Lenka Kabrhelová.
Těším se zítra.